

A nagy árkon innen: SZDSZ és MSZP

A szabad demokraták vezetői már hosszabb ideje nehéz helyzetben vannak, állandó ösztűz alatt állnak, jobbról-balról, sőt még belülről, saját soraikból is támadják őket. Arról nem is beszélve, a liberálisok nemcsak nálunk, hanem Európában is nehezen találják a helyüket a mai toryok és a whigek helyébe lépett szociáldemokrata pártok között. Mivel Európa vezető pártjai – a szélsőségesektől eltekintve – mind elkötelezték magukat a liberális parlamentári demokrácia és a liberális piacgazdaság mellett, egy liberális pártnak már nem könnyű meghatározni, körülírni a maga sajátos arculatát, a közember számára is érthetővé tenni, miben különbözik riválisaitól.

A magyar jobboldal 1994-es választási veresége után hamar felismerte, hogy ha rendezni tudja sorait, és egységesen lép fel a baloldal ellen, akkor elég a gyengébb ellenfelet, a liberálisokat kiütni a nyeregből ahhoz, hogy választási rendszerünk jóvoltából a következő megméretésből a maga hívei kerüljenek ki győztesen. Hiába hozza az MSZP a maga harminc százalékát, ez az önmagában szép eredmény – egy összezsugorodott SZDSZ partnereként – kevés a diadalhoz.

Orbán Viktorék eme számítása bevált. Nem tagadható az sem, hogy a liberálisok súlyos vereségéhez hozzájárult a két baloldali párt kulisszák mögötti iszapbirkózása is, amelyben a szabad demokraták megint csak alulmaradtak. Nem csekély kárt okozott az SZDSZ-nek az a zsigeri ellenszenv is, amelyet a két pártelit egyes csoportjai éreztek, éreznek egymás iránt.

A szabad demokraták lejárásából a szocialisták pártvezére, Horn Gyula is kivette a részét. Emlékezzünk: a választási ütközet egyik fontos csatateret a közbiztonság. Horn egyszerre csak közölte, hogy ami itt van, az nem közbiztonság. Nem titkolta, hogy az áldatlan állapotokért az MSZP is a liberálisokat, mindekelőt Kuncze Gábort, az engedékenynek bélyegzett szabadelvű belügyminisztert tekinti felelősnek.

A pártközi béke kedvéért a Mérleg utcaiak nem válaszoltak kellő eréllyel, a választóknak pedig szinte meg sem próbálták elmagyarázni, hogy a valóban megromlott közbiztonságnak milyen társadalmi és gazdasági okai vannak. Kuncze Gábor máig nem árulta el, miért tartotta szükségesnek menesztetni az akkori rendőrfőnököt, a mai belügyminisztert. Pedig bizonyára megvolt az oka.

Az átok-szükszövát vált liberalizmus, illetve neoliberalizmus ellen folytatott propaganda-hadjáratba egyes emeszpés publicisták is beálltak. A baloldali értékek védelmére hivatkozva – más pártok populistaíhoz hasonlóan – ők is megírták a maguk fejtegetéseit a piac kártékonyaságáról, az amerikai liberális kozmopolita mocsokról. A jobboldal vezérszónokaival együtt ismételték a multinacionális tőkét és a globalizációt ostromozó populista szótamokat.

Egy országban, ahol az antiszemitizmusnak mélyek és szerteágazók a gyökerei, minden bizonnyal ártott és máig is árt az SZDSZ-nek, hogy a jobboldali média megpróbálja zsidó pártnak bélyegezni. Nemrég a kormányközeli Magyar

Nemzetben Hankiss Ágnes azt hánytja az eszdéeszesek – Magyar Bálint, Demszky Gábor, Kuncze Gábor, Fodor Gábor, Hack Péter, Wekler Ferenc pártjának – a szemére, hogy nem hajlandók magukat nyíltan zsidó pártnak nyilvánítani.

Már nagyon ideje volna – válaszolhatnák volna a szabad demokraták – abbahagyni a számolást, hogy a szimfonikus zenekar hegedűsei közt hány zsidó van. Inkább azt kellene figyelni, hogy ki húzza szebben a vonót. De megint némák maradtak.

Am a rájuk zúdított ösztűz csak magyarázza, de nem menti fel a liberális párt vezetőit az elszenvetett kudarcokért. Elsősorban mégiscsak önmagukat kell hibáztatniuk, hogy a politikai pókerpartiban vesztesre állnak. Mentséget keresve nem hivatkozhatnak a rossz lapjára, a kártyapartnerek blöff licitjeire. Hiszen ez – mint mondják – „benne van a pakliban”.

Kérdezhetnénk, nem kellene inkább arra gondolniuk, hogy nem eléggé jól, nem eléggé ötletesen, okosan forgatják a lapokat. Valójában nagyon is gondolnak rá, sőt ahogy csökkennek vagy stagnálnak a népszerűségi mutatók, annál inkább marják egymást a párt vezérkarában.

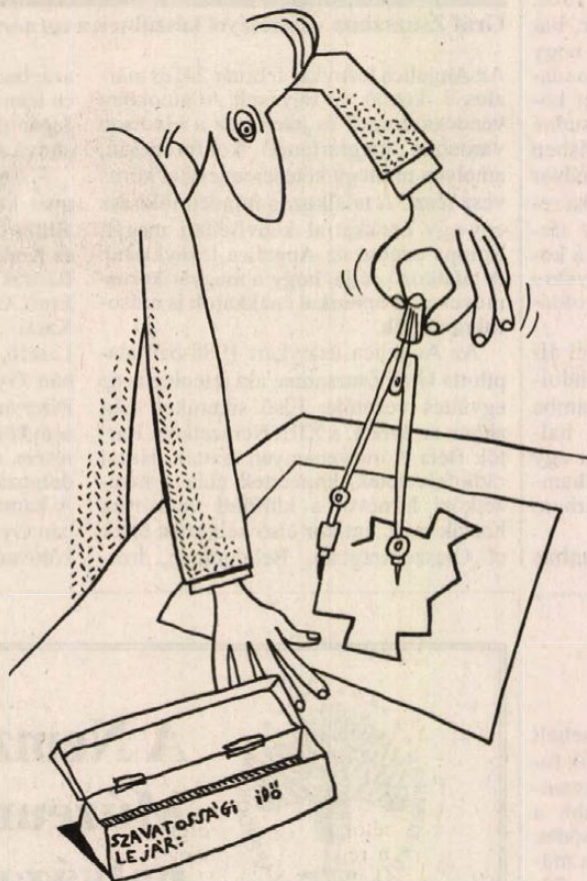
Egyesek – mint Tamás Gáspár Miklós – azzal vádolják a politikacsinálókat, hogy nem állnak ki határozottan a kisebbségek, a romák, a homoszexuálisok, a deviánsok, a szerencsétlen kábszeresek, a menekültek, a kisegyházak védelmében, és arra buzdítják a régi-új főnököket, hogy a valamikori Szeta hagyományait követve – Solt Otilia nyomán – a legszegényebbek, a legelesettebbek felkarolásának követelését állítsák a pártpropaganda tengelyébe.

T. G. M.-nek csak részben van igaza. Persze, szólni kell a marginalizálódott legelesettebbek érdekében. Csakhogy egy modern baloldali tömegpártnak mindenekelőtt a szavazók nagy többségét alkotó (nem marginális) nehéz anyagi gondokkal küzdő kisemberek, kisfizetésűek, munkanélküliek, nyugdíjasok ügyét célszerű felkarolni, védelmezni.

De hiszen, mondhatják, ez emeszpés program. De miért ne volna joguk a liberálisoknak átvenni a szövetséges párt szociális jelszavait, amikor ők tőlük a liberális programot vették át, és törekedtek megvalósítani a közös kormányzás idején? Mások, mint Seres László, viszont azt igénylik, hogy az SZDSZ vállalja bátran önmagát, és legyen a fundamentalista liberalizmus pártja. Legyen az MSZP-től elkülönülő önálló liberális arculata.

Részgazságnak tűnik ez is. Az SZDSZ valóban rosszul tette, hogy nem vette fel a kesztyűt, és az értelmiségi szavazókhoz szólva nem utasította vissza a liberalizmus ócsárlását. Magyar Bálintéknak, ha

nem tömeggyűléseken is, de elvi cikkekben, tanulmányokban, vitafórumokon valóban tisztázniuk kellene, hogy mi a konkrét tartalmuk az általuk képviselt szabadelvű eszméknek. Mit tartanak konkrétan az állam feladatának, mennyire lehet, kell – véleményük szerint – szabadjárá engedni a piaci versenyt? Milyen állami védelemre szorulnak a piac vesztesei, miféle támogatás illeti a piacképtelen magas kultúrát. És nem általánosságokban kell a szép eszmékről szavalni, hanem konkrétan kell vitába szállni még az MSZP balosaival is, például Hegyi Gyulával, Krausz Tamással. Lehet úgy is vitakozni, hogy nem hülyézzük le a másikat.

MARABU RAJZA

Elhangzik manapság immár az új zuglói pártház termeiben, hogy egyenlő távoltságot kell tartani az MSZP-től és a fiatal demokratáktól. Bauer Tamásnak és Eörsi Istvánnak mélységesen igaza van, amikor hevesen kikelnek e nézet ellen, és azt hangoztatják, hogy – nincs mese – a nagy szakadék a bal- és jobboldal között húzódik, a két párt az innesső oldalon egymásra van utalva, mint napjainkban konkrétan is tapasztalható az önkormányzatokban, elsősorban a Budapesti zsidó verekedés esetében. Tudható, Demszky egy napig sem irányíthatná Budapestet a szocialisták támogatása nélkül.

Azt mondják manapság Zuglóban, az MSZP-től azért kell élesen elhatárolódnunk, mert így lehet visszahódítani a Fidesztől az elpártolt szavazókat. Sőt, azt is mondják – elsősorban az SZDSZ zsigeri anti-kommunistái –, hogy már 1996-ban fel kellett volna mondani a koalíciót, és ki kellett volna lépni a kormányból. Ez a ja-

vaslat akkor valóban felvetődött, de – úgy hiszem, a Magyar–Kuncze–Demszky-trió jól mérte fel, ez a lépés rövid idő alatt pártjuk teljes lehetetlenné válásához vezetett volna. Nemcsak kormányzati, de számos önkormányzati, vállalati pozíciót is azonnal elvesztettek volna, és már akkor bekövetkezett volna az a helyzet, ami ma fenyegeti a pártot.

Az SZDSZ már akkor arra a sorsra jutott volna, mint napjainkban Tölgyessy Péter és Bence György, aki végül is a politika senki földjén kötött ki.

Minden bizonnyal 96-ban a koalíció robbantása nélkül is lehetett és kellett volna Hornékkal keményen vitakozni,

másrészt a saját párthíveknek meggyőzően el kellett volna magyarázni, hogy a kártékony utálkozás helyett segíteni kell az MSZP-t abban az őszinte törekvésben, hogy valódi szociáldemokrata párttá alakuljon át. Miért ne vitakozhatna egymással a két párt továbbra is stratégiáról, taktikáról? Csak az a kérdés, hogy milyen szinten és hangnemben. Elsősorban persze a folyóiratokban, ahol mód van a terjedelmesebb, elmélyültebb érvelésre. Ezekben a baráti vitákban ki is bontakozhatna a szabadelvűek sajátos, liberális arculata.

Visszatekintve az elmúlt évekre, nagyon is jogosnak tetszik Bauer Tamás közgyűlési kirohanása az SZDSZ vezetősége ellen, amikor is szemükre hánytja, hogy túlzott óvatosságból, félve a kemény összecsapásoktól mellékhadiszíntereken sorakoztatják fel a párt erőit. Ilyen mellékes ügynek látszik például a nemrég meghirdetett kampány a hivatásos hadsereg felállításáért. Jómagam a tervezett javaslattal egyet tudok érteni, de attól tartok, hogy az egész kérdés a közvetlenül érintett fiatalokon és a hozzátartozóikon túl vajmi kevés embert izgat komolyan.

Vajon nincsenek-e ennél égetőbb, fontosabb kérdései közéletünknek, amelyek – kard ki kard – kemény, elszánt riposztokat követelnének?

Különös ellentmondás, hogy egyetlen pártunk sincs olyan kvalitásos vezetőgárdája, mint a liberálisoknak. Szembetűnő, hogy vezetőik milyen jól szerepelnek a politikusok népszerűségi listáin, pláne, ha Göncz Árpád állandó első helyét is figyelembe vesszük. Ugyanakkor az országos ki mit tud? vetélkedőben ugyanezek a pártvezérek (Göncz Árpádot és Demszkyt kivéve) igencsak rosszul vizsgáznak, vezetésük alatt pártjuk választói támogatottsága majdhogynem a parlamenti küszöb alá esett. Kívülállóban – látva a párt ólmos benuhátságát – óhatatlanul felvetődik az a kérdés: hova tűnt a kezdeti évek, a tudjuk, merjük, tesszük-korszak tüze, lelkesedése.

Mihályi Gábor

az Európai füzetek szerkesztője